

VALSTS UN ES ATBALSTS

Par atbalsta maksājumiem lauksaimniekiem par pienu

Zemkopības ministrija pieņēmusi lēmumu, ka Lauku atbalsta dienests sāks izmaksāt lauksaimniekiem papildu valsts tiešo maksājumu par pienu, jau sākot ar šā gada 16. oktobri.

Šāds lēmums pieņemts, izvērtējot sekas, kādas lauksaimniekiem radījuši šīs vasaras laika apstākļi.

Zemkopības ministrijas informācija
laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”

LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA

Projektu iesniegumu pieņemšana LAP pasākumos

☑ Lauku atbalsta dienests (LAD) saskaņā ar Ministru kabineta 2008. gada 18. augusta noteikumiem Nr. 668 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam pasākumam „Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai” izsludina Latvijas Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam pasākumam „Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai” projektu iesniegumu pieņemšanu.

Pirmās kārtas projektu iesniegumu pieņemšana notiks **no 2008. gada 3. novembra līdz 2008. gada 15. decembrim.**

Pirmās kārtas pieejamais publiskais finansējums – Ls 2 170 835 (divi miljoni viens simts septiņdesmit astoņi simti trīsdesmit pieci lati).

Projektu iesniegumi jāiesniedz LAD reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs juridiskai personai atbilstoši tās juridiskajai adresei, fiziskai personai atbilstoši projekta īstenošanas adresei.

☑ LAD izsludina atklāta konkursa projektu iesniegumu pieņemšanu Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Lauku attīstības programmas pasākumam „Atbalsts uzņēmuma radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)” saskaņā ar 2008. gada 21. aprīļa Ministru kabineta noteikumiem Nr. 300 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)””.

Trešās kārtas projektu iesniegumu pieņemšana notiks **no 2008. gada 3. novembra līdz 2008. gada 3. decembrim.**

Trešās kārtas pieejamais publiskais finansējums ir Ls 8 338 203 (astoņi miljoni trīs simti trīsdesmit astoņi tūkstoši divi simti trīs lati). Kārtā iesniegto projektu iesniegumu projektu īstenošanas beigu datums ir trīs gadu laikā no līguma noslēgšanas dienas ar Lauku atbalsta dienestu.

Projekta iesniegumi jāiesniedz LAD reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs – juridiskām personām pēc juridiskās adreses, fiziskām personām – pēc projekta īstenošanas adreses.

☑ LAD izsludina atklāta konkursa projektu iesniegumu pieņemšanu Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Lauku attīstības programmas pasākumam „Tūrisma aktivitāšu veicināšana” saskaņā ar 2008. gada 15. septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 754 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam „Tūrisma aktivitāšu veicināšana””.

Pirmās kārtas projektu iesniegumu pieņemšana notiks **no 2008. gada 15. novembra līdz 2008. gada 15. decembrim.**

Pirmās kārtas pieejamais publiskais finansējums ir Ls 3 040 616 (trīs miljoni četrdesmit tūkstoši seši simti sešpadsmit lati). Kārtā iesniegto projektu iesniegumu projektu īstenošanas beigu datums ir trīs gadu laikā no līguma noslēgšanas dienas ar Lauku atbalsta dienestu.

Projekta iesniegumi jāiesniedz LAD reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs – juridiskām personām pēc juridiskās adreses, fiziskām personām – pēc projekta īstenošanas adreses.

☑ Saskaņā ar 2008. gada 15. septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 755 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu pasākumam „Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana” LAD izsludina Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam pasākuma „**Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana**” ietvaros izstrādāto projekta iesniegumu pieņemšanu. Pirmās kārtas projektu iesniegumu pieņemšana notiks **no 2008. gada 15. novembra līdz 2008. gada 15. decembrim.**

Pirmās kārtas pieejamais publiskais finansējums – Ls 1 520 305 (viens miljons pieci simti divdesmit tūkstoši trīs simti pieci lati). Projektu īstenošanas beigu datums ir trīs gadu laikā no līguma noslēgšanas dienas starp atbalsta pretendentu un Lauku atbalsta dienestu.

Projektu iesniegumi jāiesniedz LAD reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs pēc atbalsta pretendenta juridiskās adreses.

☎ Projekta iesnieguma veidlapas, metodiskie norādījumi tās aizpildīšanai, kā arī cita noderīga informācija par šiem pasākumiem ir atrodama mājaslapas www.lad.gov.lv sadaļā *ES atbalsts*.

Lauku saimniecību modernizācija

2008. gada 3. oktobrī Lauku atbalsta dienests izsludināja atklāta konkursa projektu iesniegumu pieņemšanu Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Lauku attīstības programmas (LAP) pasākumam „Lauku saimniecību modernizācija” saskaņā ar 2008.gada 21.apriļa Ministru kabineta noteikumiem Nr. 299 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam „Lauku saimniecību modernizācija”.

Ceturtais kārtas projektu iesniegumu pieņemšana notiks **no 2008. gada 3. novembra līdz 2008. gada 3. decembrim.**

Ceturtais kārtas pieejamais publiskais finansējums ir Ls 25 874 144 (divdesmit pieci miljoni astoņi simti septiņdesmit četri tūkstoši viens simts četrdesmit četri lati).

LAD struktūrvienība	Finansējuma apmērs, Ls
Austrumlatgales RLP	3 444 313
Dienvidkurzemes RLP	3 586 241
Dienvidlatgales RLP	3 116 903
Lielrīgas RLP	1 763 847
Viduslatvijas RLP	2 458 325
Zemgales RLP	3 610 398
Ziemeļaustrumu RLP	2 143 469
Ziemeļkurzemes RLP	2 348 152
Ziemeļvidzemes RLP	3 402 496

Kārtā iesniegto projektu iesniegumu projektu īstenošanas beigu datums ir trīs gadu laikā no līguma noslēgšanas dienas ar Lauku atbalsta dienestu.

Projekta iesnieguma veidlapa un metodiskie norādījumi tās aizpildīšanai ir atrodami mājaslapas www.lad.gov.lv sadaļā *ES atbalsts*.

Projekta iesniegumi jāiesniedz Lauku atbalsta dienesta reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs – juridiskām personām pēc juridiskās adreses, fiziskām personām – pēc projekta īstenošanas adreses.

2008. gada 26. septembrī stājās spēkā Grozījumi Ministru kabineta 2008. gada 21. aprīļa noteikumos Nr. 299 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam „Lauku saimniecību modernizācija” (MK noteikumi Nr. 729). Tā kā par šo pasākumu jau vairākas reizes ir rakstīts „Lauku Lapā”, tad šoreiz tikai par izdarītajiem grozījumiem. Būtiskākie grozījumi ir saistīti ar atbalstāmajām aktivitātēm, projekta attiecināmo izmaksu summām un ekonomisko dzīvotspēju, kā arī precizētiem nosacījumiem dažu aktīvašu atbalsta intensitātes noteikšanā.

☑Kas mainīts pasākuma atbalstāmajās aktivitātē?

Pasākumā saglabājušās visas atbalstāmās aktivitātes – gan investīcijas jaunu iekārtu un tehnikas iegādē un uzstādīšanā, gan arī jaunu lauksaimniecības produktu ražošanas būvju būvniecība, rekonstrukcija un būvmateriālu iegādē. Lai varētu būtēt jaunu lauksaimniecības ražošanas būvi, jāievēro, ka govkopībā to var darīt tikai tad, ja dzīvnieku novietne paredzēta ne mazāk kā 50 govīm. Tomēr grozījumos ir noteikts izņēmums – obligātais nosacījums par 50 slaucamajām govīm nav jāievēro, ja atbalsta pretendents ir īstenojis projektu Latvijas Lauku attīstības plāna 2004.–2006. gadam

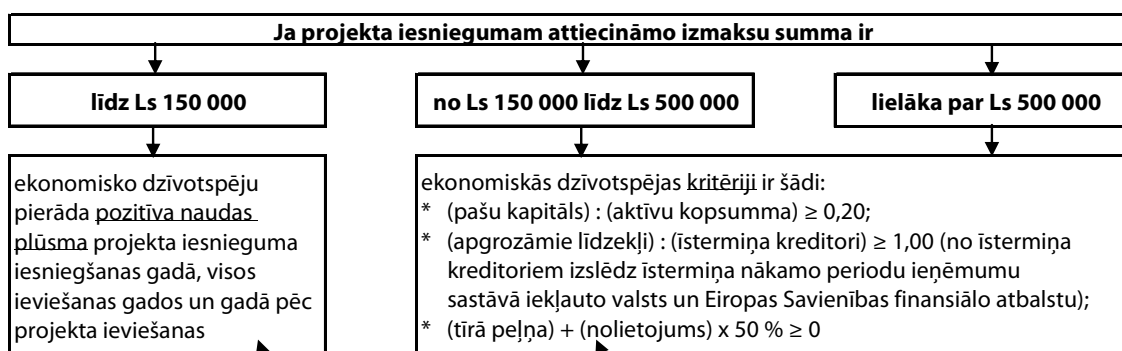
pasākuma „Standartu sasniegšana” ietvaros. Tas nozīmē, ka tie saimnieki, kuri ir veikuši investīcijas pasākumā „Standartu sasniegšana”, varēs būtēt jaunas ēkas, kas paredzētas arī mazākam govju skaitam.

☑Kā projekti tiks dalīti pēc attiecināmo izmaksu summas, un kādi būs to ekonomiskās dzīvotspējas rādītāji?

Projekti pēc attiecināmo izmaksu summas tiek dalīti nosacīti trīs veidos – mazie, vidējie un lielle projekti. Grozījumos paredzētās izmaiņas dotas tabulā:

Projektu veids	Iepriekš noteiktā attiecināmo izmaksu summa	Ar grozījumiem noteiktā attiecināmo izmaksu summa
Mazais projekts	Līdz Ls 70 000	Līdz Ls 150 000
Vidējais projekts	Ls 70 000–200 000	Ls 150 000–500 000
Liels projekts	Vairāk par Ls 200 000	Vairāk par Ls 500 000

Ekonomiskās dzīvotspējas rādītāji pa projektu veidiem paliek nemainīgi. Atgādinām, ka tie ir šādi:

Gadā pēc projekta ieviešanas ienākumiem no lauksaimnieciskās ražošanas jāpalielinās vismaz par 3% vai arī izdevumiem jāsamazinās par 3%, salīdzinot ar pēdējo noslēgto gadu

Pēdējā noslēgtā gadā pirms projekta iesnieguma iesniegšanas jāatbilst vismaz diviem no minētajiem kritērijiem. Gadā pēc projekta ieviešanas jāatbilst visiem šiem minētajiem rādītājiem un jāpalielina vismaz viens no dzīvotspējas rādītājiem par 0,05, salīdzinot ar pēdējo noslēgto gadu pirms projekta iesnieguma iesniegšanas

☑Kāda būs atbalsta intensitāte?

Atbalsta intensitāti nosaka katras aktivitātes izmaksām atsevišķi:

- atgādinām, ka vienam pretendentam visā periodā līdz 2013. gadam attiecināmajām izmaksām, kas saistītas ar investīcijām jaunu iekārtu, tehnikas, aprīkojuma, informācijas tehnoloģiju un programmu nodrošinājuma iegādei un uzstādīšanai, kas paredzēti lauksaimniecības produktu ražošanai (tai skaitā iepakošanai), un vispārējām izmaksām:
  - līdz 35 000 Ls – 40% no attiecināmajām izmaksām;
  - no 35 000 Ls – 25% no attiecināmajām izmaksām.
 Piemēram, ja pirmā projekta attiecināmo izmaksu summa būs 50 000 Ls, tad atbalsta intensitāti aprēķinās šādi:
 $(35\ 000\ \text{Ls} \times 40\%) + (15\ 000\ \text{Ls} \times 25\%) = 14\ 000 + 3750 = 17\ 750\ \text{Ls};$

- jau iepriekš bija noteikts, ka būvniecības projektos atbalsta intensitāte ir 40% darbiem, kas tieši saistīti ar būvniecību. Grozījumi paredz, ka lauksaimniekiem atmaksās 40% no attiecināmajām izmaksām, kas saistītas ar investīcijām lauksaimniecības produktu ražošanas jaunu būvju būvniecībai, rekonstrukcijai, nepieciešamo būvmateriālu iegādei, kā arī šajās būvēs uzstādāmo stacionāro iekārtu un to aprīkojuma iegādei, kurš ir uzrādīts tehniskajā projektā, un vispārējām izmaksām;
- tāpat ar grozījumiem ir precizēts nosacījums, ka atmaksās 40% no attiecināmajām izmaksām, kas saistītas ar investīcijām laistīšanas iekārtu un sistēmu iegādei un uzstādīšanai, kā arī ūdens rezervuāru veidošanai, kas samazina dabas apstākļu ietekmi un riskus augļkopībā, dārzenkopībā un dekoratīvo augu nozarē, un vispārējām izmaksām.

Sagatavots LLKC Ekonomikas nodaļā pēc MK noteikumiem

LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA

Atbalsts enerģijas ražošanai no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas

2008. gada 11. septembrī stājās spēkā MK noteikumi Nr. 696 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtību pasākuma „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)” apakšpasākumam „Enerģijas ražošana no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas”, kas nosaka kārtību, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu šim pasākumam. Apakšpasākuma mērķis ir atbalstīt uzņēmumus, kuri nodrošina enerģijas ražošanu no lauksaimnieciskas vai mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas, paredzot saražoto elektroenerģiju realizēt galvenokārt ārpus uzņēmuma.

Projektu iesniegumu pieņemšana pirmajā kārtā šajā pasākumā notiks **no 2008. gada 3. novembra līdz 2008. gada 3. decembrim.**

Pirmās kārtas pieejamais publiskais finansējums ir Ls 10 000 000 (desmit miljoni latu). Kārtā iesniegto projektu iesniegumu projektu īstenošanas beigu datums ir trīs gadu laikā no līguma noslēgšanas dienas ar Lauku atbalsta dienestu.

Projekta iesnieguma veidlapa un metodiskie norādījumi tās aizpildīšanai, kā arī cita noderīga informācija ir atrodama mājaslapas www.lad.gov.lv sadaļā *ES atbalsts*.

Projektu iesniegumi jāiesniedz Lauku atbalsta dienesta Centrālajā aparātā Rīgā, Republikas laukumā 2, 906. kabinetā; tālr. 67027873.

Kādas aktivitātes tiks atbalstītas?

Apakšpasākuma ietvaros tiks atbalstīti sākotnējie ieguldījumi materiālos un nemateriālos aktīvos, kas veikti, lai izveidotu jaunu vai paplašinātu esošu ražotni, dažādotu produkciju ar jauniem produktiem vai būtiski mainītu esošās ražotnes ražošanas procesu. Materiālos aktīvos ir atbalstāmas investīcijas jaunu iekārtu iegādē un būvniecībā, tai skaitā rekonstrukcijā, lai nodrošinātu enerģijas ražošanu no lauksaimnieciskas un mežsaimnieciskas izcelsmes biomasas. Nemateriālos aktīvos ir atbalstāmas tiesības izmantot attiecīgo tehnoloģiju, iegādātās patentu tiesības un licences, kā arī konsultāciju pakalpojumi, kas tieši saistīti ar projekta mērķa sasniegšanu.

Kas varēs saņemt atbalstu?

Atbalsta pretendents ir

- juridiska persona, kas ražo lauksaimniecības un mežsaimniecības produkciju;
- lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība, kas atbilst normatīvajos aktos par kooperatīvo sabiedrību atzīšanu noteiktajiem atbilstības kritērijiem un kuras biedri ražo lauksaimniecības un mežsaimniecības produkciju;

- iepriekšējos punktos minēto atbalsta pretendenta jaundibināts uzņēmums, kurā atbalsta pretendenta uzņēmumam pieder vismaz 51% kapitāldaļu un kurš nodibināts pirms projekta iesnieguma iesniegšanas.

Kur varēs īstenot projektus?

Apakšpasākuma īstenošanas vieta ir Latvijas lauku teritorija.

Lauku teritorija

- līdz 2008. gada 31. decembrim ir visa Latvijas teritorija, izņemot republikas pilsētas un rajonu administratīvo centru pilsētas. Par lauku teritoriju uzskatāma arī lauku teritorija rajonu administratīvo centru pilsētās ar lauku teritoriju;
- sākot ar 2009. gada 1. janvāri, – visa Latvijas teritorija, izņemot republikas pilsētas un novadu teritoriālās vienības – pilsētas, kurās ir vairāk nekā 5000 iedzīvotāju. Par lauku teritoriju uzskatāma arī novadu teritoriālās vienības – pilsētas ar lauku teritoriju – lauku teritorija, ja attiecīgajā pilsētā ir vairāk nekā 5000 iedzīvotāju.

Cik liels būs pieejamais finansējums?

Programmēšanas periodā vienam atbalsta pretendenta kopējā attiecināmo izmaksu summa nepārsniedz Ls 6 000 000. Kopējo attiecināmo izmaksu summu nosaka, izmantojot ražotnes jaudu un pieņemot, ka investīcijas uz 1 kW elektrības nepārsniedz Ls 3500. Attiecīgo ražotnes jaudu nosaka pēc ražotnes testēšanas akta, ražotni nododot ekspluatācijā un pieslēdzot elektroenerģijas tīklam, vai elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanas atļaujas, vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanas atļaujas, ko izdod par enerģētiku atbildīgā ministrija. Kopējo attiecināmo izmaksu aprēķinam piemēro mazāko norādīto elektroenerģijas ražošanas jaudu.

Kāda būs atbalsta intensitāte?

Atbalsta intensitāte investīcijām būs 40% no kopējās attiecināmo izmaksu summas.

☑Kādi atbilstības nosacījumi būs jāievēro projekta iesniedzējam?

Atbalsta pretendents būs jāievēro šādi publiskā finansējuma saņemšanas nosacījumi:

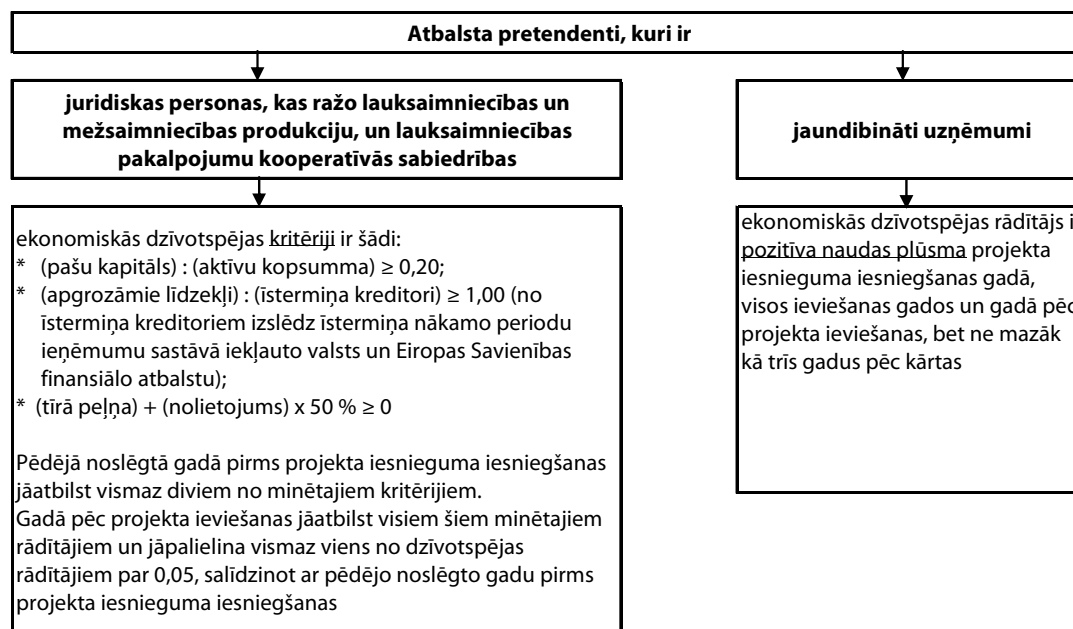
- īstenojot projektu, jāsniedz attiecīgā apakšpasākuma mērķi;
- jāizpilda vismaz viena no šādām prasībām:
  - jārada jaunas darba vietas;
  - jā saglabā esošās darba vietas;
  - jāattīsta un jāpaplašina uzņēmuma saimnieciskā darbība;
- investīcijām ir jāatbilst attiecīgajiem Kopienas standartiem, ko apliecina Eiropas Kopienas atbilstības sertifikāts vai ražotāja vai tā pilnvarotā pārstāvja izsniegta atbilstības deklarācija;
- projekta iesniegumā jāpierāda ekonomiskā dzīvotspēja;
- ja atbalsta pretendents ir juridiska persona, kas ražo lauksaimniecības un mežsaimniecības produkciju, tad

viņam vismaz 50% no kopējām izejvielām enerģijas ražošanai jāspēj nodrošināt uz vietas saimniecībā, ražojot lauksaimniecības un mežsaimniecības produkciju. Ja atbalsta pretendents ir lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība, viņam izejvielas enerģijas ražošanai ir jāiepērk no saviem biedriem. Ja atbalsta pretendents ir jaundibinātais uzņēmums, šajā punktā minētie nosacījumi attiecas uz jaundibinātā uzņēmuma dibinātāja uzņēmumu;

- vismaz 51% elektroenerģijas, kas saražota, izmantojot šim apakšpasākumam paredzēto atbalstu, projekta uzraudzības laikā jārealizē ārpus uzņēmuma.

☑Kādi būs ekonomiskās dzīvotspējas kritēriji?

Ekonomiskās dzīvotspējas kritēriji ir atkarīgi no atbalsta pretendenta statusa.

☑Kas ietilps attiecināmajās izmaksās?

Apakšpasākuma ietvaros ir noteiktas šādas attiecināmās izmaksas:

- jaunu ražošanas iekārtu iegāde, kuras tieši nodrošina ražošanas procesu projekta īstenošanas nozarē, kā arī vienreizējas izmaksas, kas saistītas ar iekārtu uzstādīšanu, lai nodrošinātu to normālu darbību;
- jaunas būvniecības un rekonstrukcijas izmaksas, pamatojoties uz līgumiem ar trešajām personām, kas atbildīgas par darbu veikšanu;
- būvmateriālu iegāde, pamatojoties uz akceptētu būvprojektu, kas iesniegts kopā ar projekta iesniegumu;
- sīkajiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem – vispārējās izmaksas (tai skaitā arhitektu, inženieru un konsultantu honorāri, juridiskie pakalpojumi, tehniski ekonomiskie pamatojumi, patenti un licenču saņemšanas izmaksas), kas tieši saistītas ar projekta sagatavošanu un īstenošanu attiecīgajā ražotnē un nepārsniedz 8% no attiecināmām izmaksām;

- lielajiem uzņēmumiem – tikai patenti un licenču saņemšanas izmaksas, kas tieši saistītas ar projekta īstenošanu attiecīgajā ražotnē un nepārsniedz 4% no attiecināmām izmaksām.

Ja atbalsta pretendents neparedz publisko finansējumu iekārtu uzstādīšanai, tās uzstāda un nodod ekspluatācijā atbilstoši normatīvajos aktos par iekārtu uzstādīšanas un lietošanas kārtību noteiktajām prasībām. Publisko finansējumu par minētajām iekārtām saņem tikai pēc to nodošanas ekspluatācijā un apliecināšanu dokumentu iesniegšanas Lauku atbalsta dienestā.

Maksimālo attiecināmo izmaksu publiskā finansējuma aprēķinā iekļauj visas ar objekta būvniecību saistītās izmaksas (tai skaitā iekšējo un ārējo ūdensvadu, iekšējās un ārējās kanalizācijas, iekšējās un ārējās elektroapgādes un pieslēguma izmaksas sadales elektrotīkliem, ventilācijas un apkures sistēmu

izmaksas, kā arī biomasas uzglabāšanas laukumu izmaksas).

Attiecināmas ir tikai tās būvprojekta tāmes pozīcijas un būvmateriāli, kas tiešā veidā saistīti ar apakšpasākuma mērķa sasniegšanu.

Par attiecināmajām izmaksām uzskata šādas tieši ar ražošanu nesaistītas izmaksas, ja to summa nepārsniedz 30% no būvniecības attiecināmo izmaksu kopsummas:

- administratīvo telpu jauna būvniecība un rekonstrukcija;
- apsardzes un caurlaides telpu ierīkošana;
- apsardzes signalizācijas ierīkošana, ieskaitot videonovērošanas sistēmas;
- palīgtelpas, ja ir izskaidrota to funkcionālā izmantošana un nepieciešamība projekta aktivitātes ieviešanas ietvaros;

- personāla telpu ierīkošana;
- teritorijas labiekārtošana (teritorijas asfaltēšana vai cita klājuma ieklāšana, zāliena ierīkošana, ārējās apgaismošanas ierīkošana un žoga izbūve).

Publisko finansējumu maksā tikai par iegādātajām precēm, kas ir atbalsta pretendenta īpašumā. Ja preces pērk uz nomaksu, par tām publisko finansējumu izmaksā tikai tad, kad tās ir kļuvušas par atbalsta pretendenta īpašumu.

☑Kā veiks projektu vērtēšanu un atlasī šajā pasākumā?

Projekta iesniegumus sarindos pēc šādiem projektu atlasē kritērijiem:

Kritērijs	Kritērija skaidrojums
Projekta īstenošanas vieta	Punktus par šo kritēriju saņems uzņēmēji, kuri projektu īsteno teritorijā ar 3., 4., vai 5. grupas attīstības indeksu
Akceptēts būvprojekts	Maksimālo punktu skaitu saņems atbalsta pretendents, kurš kopā ar projekta iesniegumu iesniegs arī akceptētu būvprojektu
Atbalsta pretendenta īpašumā ir lauksaimniecības dzīvnieki, kuru skaits atbilst vismaz 70 dzīvnieku vienībām*	Punktus par šo kritēriju saņems tas atbalsta pretendents, kura īpašumā ir lauksaimniecības dzīvnieki, kuru skaits atbilst vismaz 70 dzīvnieku vienībām (piemēram, 100 slaucamas govīs). Dzīvnieku vienības dotas MK noteikumu Nr. 696 3. pielikumā
Starpība starp maksimāli pieļaujamo sabiedrisko finansējumu un projektam pieprasīto sabiedrisko finansējumu	Par katru pilnu procentu, par kuru samazinās atbalsta maksimālo iespējamo sabiedrisko finansējumu, tiks piešķirts punkts

* Attiecībā uz jaundibinātiem uzņēmumiem piemēro dzīvnieku vienības, kas pieder dibinātāja uzņēmumam.

Ja projektu atlasē punktu skaits būs vienāds, priekšroka publiskā finansējuma saņemšanai būs atbalsta pretendentam, kurš projekta ietvaros veiks investīcijas pašvaldībā ar mazāku teritorijas attīstības indeksu atbilstoši normatīvajiem aktiem par valsts budžeta dotācijas

piešķiršanas kritērijiem pašvaldībām un plānošanas reģioniem Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansēto projektu īstenošanā.

Sagatavots LLKC Ekonomikas nodaļā
pēc minētajiem MK noteikumiem

Atbalsts meža ekonomiskās vērtības uzlabošanai

2008. gada 25. septembrī stājās spēkā MK noteikumi Nr. 753 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas, administrēšanas un uzraudzības kārtība pasākuma „Meža ekonomiskās vērtības uzlabošana” īstenošanai”, kas noteiks kārtību, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu šim pasākumam. Pasākuma mērķis ir palielināt meža ekonomisko vērtību, nodrošinot ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu.

Šajā pasākumā pirmās kārtas projektu iesniegumu pieņemšana notiks **no 2008. gada 3. novembra līdz 2008. gada 5. decembrim.**

Pirmās kārtas pieejamais publiskais finansējums ir Ls 5 320 422 (pieci miljoni trīs simti divdesmit tūkstoši četri simti divdesmit divi lati). Kārtā iesniegto projektu iesniegumu projektu īstenošanas beigu datums ir trīs gadu laikā no līguma noslēgšanas dienas ar Lauku atbalsta dienestu.

Projekta iesnieguma veidlapa un metodiskie norādījumi tās aizpildīšanai ir atrodamī mājaslapas www.lad.gov.lv sadaļā *ES atbalsts*.

Projekta iesniegumi jāiesniedz Lauku atbalsta dienesta reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs – juridiskām personām pēc juridiskās adreses, fiziskām personām – pēc projekta īstenošanas adreses.

☑Kādas aktivitātes tiks atbalstītas?

Pasākuma ietvaros tiks atbalstītas šādas aktivitātes:

- jaunaudžu kopšana;
- mazvērtīgu mežaudžu* nomaiņa;
- jaunu instrumentu un aprīkojuma iegāde, kas paredzēts jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgu mežaudžu nomaiņai.

* Mazvērtīga mežaudze – dabiski atjaunojies izcirtums vai mežaudze, kurā vidējais valdošās koku sugas koku

augstums ir no diviem līdz sešiem metriem un meža augšanas apstākļiem piemērotu koku skaits (saskaņā ar normatīvajiem aktiem par meža atjaunošanu) ir mazāks par koku skaitu, kas atbilst kritiskajam šķērslaukumam saskaņā ar normatīvajiem aktiem par koku ciršanu meža zemēs, kā arī neproduktīva mežaudze saskaņā ar normatīvajiem aktiem par koku ciršanu meža zemēs.

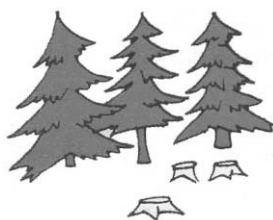
☑Kas varēs saņemt atbalstu?

Atbalsta pretendents ir

- fiziskā persona – meža zemes īpašnieks;
- juridiskā persona, kuras privātā kapitāla daļas ir 50 vai vairāk procentu un kas ir meža zemes īpašnieks;
- pašvaldība – meža zemes īpašnieks;
- pašvaldības kapitālsabiedrība.

☑Kur varēs īstenot projektus?

Pasākuma īstenošanas vieta ir Latvijas lauku teritorija.

☑Cik liels būs pieejamais finansējums?

Projekta attiecināmo izmaksu summa nepārsniedz

- aktivitātē „Jaunaudžu kopšana” – Ls 210 par hektāru vienā kopšanas reizē;
- aktivitātē „Jaunaudžu kopšana” – Ls 300 par hektāru, ja vienlaikus ar nākotnes koku kopšanu tie atzaroti;
- aktivitātē „Mazvērtīgu mežaudžu nomaiņa” – Ls 840 par hektāru.

Vienam pretendētājam viena projekta kopējā attiecināmo izmaksu summa aktivitātē „Jaunu instrumentu un aprīkojuma iegāde, kas paredzēts jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgu mežaudžu nomaiņai” nepārsniedz Ls 3514 vienā izmaksas reizē jeb Ls 7028 laikposmā līdz 2013. gadam. Projekta minimālais attiecināmo izmaksu apmērs ir Ls 702.

☑Kāda būs atbalsta intensitāte?

Atbalsta intensitāte nepārsniedz 50% no kopējās attiecināmo izmaksu summas un nav mazāka par 20%.

☑Kas ietilps attiecināmajās izmaksās?

Projekta attiecināmās izmaksas ir

- aktivitātē „Jaunaudžu kopšana” – jaunaudžu kopšanas izmaksas, tai skaitā nākotnes koku atzarošana, ja to veic mežaudzēs, kurās valdošās sugas koku vidējais augstums ir no sešiem līdz astoņiem metriem;
- aktivitātē „Mazvērtīgu mežaudžu nomaiņa” – mežaudzes atjaunošanas izmaksas, tai skaitā augsnes sagatavošana stādīšanai, stādāmā materiāla iegāde, stādīšana un kopšana mežaudzes ierīkošanas gadā;
- aktivitātē „Jaunu instrumentu un aprīkojuma iegāde, kas paredzēts jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgu mežaudžu nomaiņai” – jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgu mežaudžu nomaiņai paredzētu jaunu instrumentu, aprīkojuma un darba aizsardzības līdzekļu izmaksas.

Jāatceras, ka pie projekta attiecināmajām izmaksām nav pieskaitāmas šādas:

- aktivitātē „Mazvērtīgu mežaudžu nomaiņa” – mazvērtīgās mežaudzes novākšana;
- aktivitātē „Jaunu instrumentu un aprīkojuma iegāde, kas paredzēts jaunaudžu kopšanai un mazvērtīgu mežaudžu nomaiņai” – mežizstrādes tehnikas izmaksas.

☑Kā veiks projektu vērtēšanu un atlasī šajā pasākumā?

Lauku atbalsta dienests projekta iesniegumus sarindos dilstošā secībā atbilstoši projektu vērtējumā iegūto punktu summai saskaņā ar vērtēšanas kritērijiem:

Kritērijs	Kritērija skaidrojums
Pretendents ir biedrību un nodibinājumu reģistrā reģistrētas meža īpašnieku biedrības biedrs	Punktus saņem pretendents, kurš ir biedrību un nodibinājumu reģistrā reģistrētas meža īpašnieku biedrības biedrs
Starpība starp maksimāli pieļaujamo publisko finansējumu un projektam pieprasīto publisko finansējumu. Atbalsta intensitāte nepārsniedz 50%, un minimālā publiskā finansējuma atbalsta intensitāte nav mazāka par 20%	Par katru pilnu procentu, par kuru samazinās atbalsta maksimālo iespējamo sabiedrisko finansējumu, tiks piešķirts punkts. Atbalsta intensitāti drīkst samazināt līdz 20%
Jaunaudžu kopšana mākslīgi atjaunotās mežaudzēs	Punktus saņems pretendents, kurš kop jaunaudzes mākslīgi atjaunotās mežaudzēs
Atbalstāmajai platībai ir ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas sertifikāts	Punktus saņems, ja ir ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas sertifikāts

Ja punktu summa būs vienāda, priekšroka saņemt atbalstu būs pretendētājam, kas plāno projektu īstenot pašvaldības teritorijā ar mazāku teritorijas attīstības indeksu atbilstoši normatīvajiem aktiem par teritorijas

attīstības indeksu. Ja meža īpašnieks atbalstam piesa- ka platības vairāku pašvaldību teritorijās, ņem vērā tās pašvaldības teritorijas attīstības indeksu, kurā atrodas lielākā mežaudžu platība.

Atbalsts mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošanai ugunsgrēku un dabas katastrofu radīto postījumu vietās

2008. gada 20. septembrī stājās spēkā MK noteikumi Nr. 748 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam pasākuma „Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana un preventīvu pasākumu ieviešana” aktivitātes „Mežsaimniecības ražošanas potenciāla atjaunošana ugunsgrēku un dabas katastrofu radīto postījumu vietās” īstenošanai”, kas nosaka kārtību, kādā piešķirs valsts un Eiropas Savienības atbalstu šai aktivitātei.

Pasākuma aktivitātes mērķis ir ilgtspējīga meža zemes apsaimniekošana, atjaunojot mežsaimniecības ražošanas potenciālu un samazinot ugunsgrēkus un dabas katastrofās mežam nodarītos postījumus.

Šajā pasākumā pirmās kārtas projektu iesniegumu pieņemšana notiks **no 2008. gada 3. novembra līdz 2008. gada 5. decembrim.**

Pirmās kārtas pieejamais publiskais finansējums ir Ls 843 360 (astoņi simti četrdesmit trīs tūkstoši trīs simti sešdesmit lati). Projekta iesnieguma veidlapa un metodiskie norādījumi tās aizpildīšanai ir atrodami mājaslapas www.lad.gov.lv sadaļā *ES atbalsts*.

Projekta iesniegumi jāiesniedz Lauku atbalsta dienesta reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs – juridiskām personām pēc juridiskās adreses, fiziskām personām – pēc projekta īstenošanas adreses.

Kādas aktivitātes tiks atbalstītas?

Atbalstu piešķirs par meža atjaunošanu platībā, kurā mežaudze iznīcināta ugunsgrēkā vai dabas katastrofā (snieglauze, sniegliece, vējlauze, vējgāze).

Kas varēs saņemt atbalstu?

Atbalsta pretendents ir

- fiziska persona, kas ir meža zemes īpašniece;
- juridiska persona, kuras pamatkapitālā privāta kapitāla daļa ir 50% apmērā vai vairāk un kas ir meža zemes īpašniece;
- pašvaldība, kas ir meža zemes īpašniece, vai pašvaldības kapitālsabiedrība.

Kur varēs īstenot projektus?

Pasākuma aktivitātes īstenošanas vieta ir visa Latvijas teritorija.

Cik liels būs pieejamais finansējums?

Atbalsta apmēru mežaudzes atjaunošanai un kopšanai nosaka saskaņā ar šo tabulu (MK noteikumu 2. pielikums).

Nr. p.k.	Atjaunojamās mežaudzes sastāvs	Atbalsts ierīkošanai, Ls/ha	Atbalsts kopšanai gadā, Ls/ha	Kopšanas gadu skaits
1.	Skujkoki (priede, egļe)	372	119	3
2.	1. grupa - lapu koki (bērzs, baltalksnis, melnalksnis)	372	119	3
3.	2. grupa - lapu koki (ozols, osis, kļava, saldaiss ķirsis, dižskābardis, liepa)	913	119	5
4.	Mistraudzes - skujkoki vismaz 50% no kopējā koku skaita	632	119	3
5.	1. un 2. grupas lapu koku mistraudzes – 2. grupas sugu īpatsvars vismaz 50%	632	119	5

Maksimālais projektu skaits un atbalsta apmērs vienam pretendentam nav ierobežots.

Kādi atbilstības nosacījumi būs jāievēro projekta iesniedzējam?

Projekta iesniedzējam jāievēro šādi nosacījumi:

- mežaudzes atjaunošanai jāizmanto stādāmais materiāls, kas atbilst normatīvajos aktos par meža reproduktīvo materiālu noteiktajām prasībām;
- stādīto koku īpatsvaram atjaunotajā mežaudzē ir jābūt vismaz 50%.

Mežaudzi uzskata par atjaunotu, ja tā atbilst kritērijiem, kas noteikti normatīvajos aktos par meža atjaunošanu. To pārbauda Valsts meža dienests. Ja mežaudze atzīta par atjaunotu vai koptu, Valsts meža dienests iesniedz

Lauku atbalsta dienesta reģionālajā lauksaimniecības pārvaldē pārbaudes pārskatu, norādot pieņemto lēmumu. Atbalstu par pirmās mežaudzes kopšanu izmaksā vienlaikus ar atbalstu par mežaudzes ierīkošanu.

Priekšrocības saņemt atbalstu būs pretendentam, kurš plāno meža atjaunošanu pašvaldībā ar mazāku teritorijas attīstības indeksu atbilstoši reģionālo attīstību regulējošajiem normatīvajiem aktiem. Ja meža īpašnieks atbalstam piesaka platības vairāku pašvaldību teritorijās, ņems vērā tās pašvaldības teritorijas attīstības indeksu, kurā atrodas lielākā atjaunojamā meža platība.

Sagatavots LLKC Ekonomikas nodaļā pēc minētajiem MK noteikumiem

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

Jauni noteikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa paziņojumiem

Saskaņā ar Ministru kabineta 2008. gada 25. augusta noteikumiem Nr. 677 „Noteikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa paziņojumiem” ir apstiprinātas jauna parauga veidlapas paziņojumiem par fiziskajām personām izmaksātajām summām. Pašlaik saskaņā ar Ministru kabineta 2000. gada 2. maija noteikumiem Nr. 166 „Noteikumi par iedzīvotāju ienākuma nodokļa pārskatiem un paziņojumiem” ir sešas paziņojumu veidlapas:

- paziņojums par algas nodokli (1. pielikums);
- darba devēja (ienākuma izmaksātāja) paziņojums par algas nodokli (2. pielikums);
- pārskats par nerezidenta gūtajiem ienākumiem un samaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokli Latvijas Republikā (3. pielikums);
- paziņojums par personai izmaksātajām ar iedzīvotāju ienākuma nodokli apliekamajām summām, kas nav saistītas ar darba attiecībām, neieturot izmaksas vietā nodokli (4. pielikums);

- paziņojums par personai izmaksātajām ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamajām summām (5. pielikums);

- pārskats par izmaksas vietā ieturēto un budžetā ieskaitīto iedzīvotāju ienākuma nodokli (6. pielikums).

No nākamā gada 1. janvāra būs tikai divas paziņojumu veidlapas:

- paziņojums par fiziskai personai izmaksātajām summām (1. pielikums);
- paziņojums par fiziskajām personām izmaksātajām summām (kopsavilkums) (2. pielikums).

Paredzēts, ka 2. pielikums ir jāiesniedz Valsts ieņēmumu dienestā, savukārt 1. pielikums paredzēts iesniegšanai ienākuma saņēmējam, kā arī iesniegšanai Valsts ieņēmumu dienestam (ja netiek sniegts 2. pielikums). Gadījumos, kad vienam ienākuma saņēmējam tiks izmaksāti dažādi ienākuma veidi, ienākuma izmaksātājs ienākuma saņēmējam izsniegs 2. pielikumu.

Jaunā parauga paziņojumos katram ienākuma veidam un papildu atvieglojumu veidam tiks piemērots īpašs kods.

1. pielikums
Ministru kabineta
2008. gada 25. augusta
noteikumiem Nr. 677

Paziņojums par fiziskai personai izmaksātajām summām
Valsts ieņēmumu dienesta _____ teritoriālā iestāde

Taksācijas gads

IENĀKUMA IZMAKSĀTĀJS	
(nosaukums/vārds, uzvārds)	(reģistrācijas Nr./personas kods)
(juridiskā adrese/deklarētās dzīvesvietas adrese)	

IENĀKUMA SAŅĒMĒJS	
(vārds, uzvārds)	(personas kods)
(deklarētās dzīvesvietas adrese)	(dzīvesvietas kods)

Ienākuma veida kods*	01	<input type="text"/>
Ienākuma veids	02	<input type="text"/>

Ienākuma gūšanas periods	03	<input type="text"/>
--------------------------	----	----------------------

Ienākuma izmaksas datums	04								
(lati, santīmi)									
Ieņēmumi								05	
Neapliekamie ienākumi								06	
Neapliekamais minimums								07	
Atvieglojumi par apgādājamiem								08	
Papildu atvieglojuma kods**	09a							09	Summa
Attaisnotie izdevumi:	valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas							10	
	iemaksas privātajos pensiju fondos							11	
	dzīvības apdrošināšanas (ar līdzekļu uzkrāšanu) prēmiju summas							12	
	dzīvības apdrošināšanas (bez līdzekļu uzkrāšanas), veselības vai nelaimes gadījumu apdrošināšanas prēmiju summas							13	
	izdevumi							14	
Ienākums, no kura ir aprēķināts nodoklis (05. – 06. – 07. – 08. – 09. – 10. – 11. – 12. – 13. – 14.rinda)								15	
Ieturētais nodoklis								16	

Dokumenta rekvizītus "datums" un "paraksts" neaizpilda, ja elektroniskais dokuments ir sagatavots atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu.

(datums)

Vadītājs	(paraksts)	(uzvārds)
Izpildītājs	(paraksts)	(uzvārds)

Izpildītāja tālruna numurs

--	--	--	--	--	--	--	--

1. Ienākuma veida kodi:

Nr. p.k.	Ienākuma veida nosaukums	Apliekams ienākums (ietur izmaksas vietā)	Apliekams ienākums (neietur izmaksas vietā)	Neapliekamais ienākums	Likumā noteikto normu ietvaros neapliekamais ienākums
1.	Darba alga	1001			
2.	Ieņēmumi no savas lauksaimniecības produkcijas pārdošanas				4002
3.	Ienākumi no intelektuālā īpašuma (izņemot autortiesību mantinieku ienākumus)	1003			
4.	Metāllūžņu pārdošanas ienākumi	1024			
5.	Ienākumi no sava īpašuma atsavināšanas (izņemot nekustamo īpašumu)			3005	
6.	Ienākumi no nekustamā īpašuma izmantošanas (iznomāšanas, izīrēšanas)	1006	2006		
7.	Ienākumi no citas saimnieciskās darbības	1007	2007		
8.	Ienākumi no uzņēmuma līguma	1008	2008		
9.	Ienākumi no kustamā īpašuma izmantošanas (iznomāšanas, izīrēšanas)	1009	2009		
10.	Ienākumi no kokmateriālu un augoša meža atsavināšanas	1010	2010	3010	
11.	Dividendes	1011		3011	
12.	Mantojuma rezultātā gūtais ienākums	1012			
13.	Preču pārdošana (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9.panta pirmās daļas 19.punkta "a" apakšpunkts)	1013			
14.	No juridiskās personas saņemtais dāvinājums	1014			
15.	Ienākums no nekustamā īpašuma atsavināšanas		2015	3015	

Nr. p.k.	Ienākuma veida nosaukums	Apliekams ienākums (ietur izmaksas vietā)	Apliekams ienākums (neietur izmaksas vietā)	Neapliekams ienākums	Likumā noteikto normu ietvaros neapliekams ienākums
16.	Stipendijas	1016		3016	
17.	Apdrošināšanas atlīdzība	1017		3017	
18.	Ienākumi no pienākumu pildīšanas padomē vai valdē	1018			
19.	Procenti	1019		3019	
20.	Citi ar nodokli apliekami ienākumi, no kuriem nodokli ietur izmaksas vietā	1020			
21.	Citi ar nodokli apliekami ienākumi, no kuriem nodokli neietur izmaksas vietā		2021		
22.	Citi ar nodokli neapliekami ienākumi			3022	
23.	Citi ienākumi, kuri likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" noteikto normu ietvaros ir neapliekams ienākums (9.panta pirmās daļas 20., 25. un 27.punkts)				4023
24.	Ienākums no privātajos pensiju fondos veikto iemaksu ieguldīšanas			3024	
25.	Konkursos un sacensībās saņemtās mantiskās un naudas balvas (prēmijas)				4025
26.	Papildpensijas kapitāls, kas veidojies no darba devēja veiktajām iemaksām privātajos pensiju fondos atbilstoši licencētiem pensiju plāniem un izmaksāts pensiju plānu dalībniekiem	1026			
27.	Ienākums no ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecību pārdošanas			3027	
28.	Procentu ienākums no valsts un pašvaldību parādzīmēm			3028	
29.	Izložu un azartspēļu laimesti, kuri pārsniedz 500 latu (izņemot preču un pakalpojumu loteriju laimestus)	1029			
30.	Ienākumi, ko saņem likvidācijas vai reorganizācijas gadījumā		2030		
31.	Saskaņā ar Ministru kabineta 1998.gada 31.marta noteikumu Nr.112 "Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodoklis" 4.4. ¹ apakšpunktu darba devēja segtā mācību maksa vai atmaksātā studiju kredīta pamatsumma			3031	
32.	Atlīdzība, kuru izmaksā sagādes un citas organizācijas par medījumu jēlādām, medījumiem un to gaļu, medību trofejām, zoobarību un citu savvaļā iegūto produkciju, izņemot savvaļas sēņu un ogu produkciju	1032			
33.	Slimības pabalsti ("B" daļa)	1033			
34.	Vecuma pensija	1034			
35.	Invaliditātes pensija	1035			
36.	Izdienas pensija, III grupas invalīdu speciālā pensija	1036			
37.	Apgādnieka zaudējuma pensija	1037			
38.	Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras izmaksātie pabalsti un atlīdzības			3038	
39.	Valsts speciālā pensija	1039			
40.	No atmaksātām pārmaksātajām valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām ieturētais iedzīvotāju ienākuma nodoklis	1040			
41.	Pārmaksātās valsts sociālās apdrošināšanas brīvprātīgās iemaksas, kas ir atmaksātas			3041	

2.** Papildu atvieglojuma kodi:

090	Par invaliditāti
091	Politiski represētai personai, kura saņem pensiju
092	Politiski represētai personai, kura nesaņem pensiju
093	Nacionālās pretošanās kustības dalībniekam, kurš saņem pensiju
094	Nacionālās pretošanās kustības dalībniekam, kurš nesaņem pensiju

2. pielikums
Ministru kabineta

2008. gada 25. augusta noteikumiem Nr. 677

Paziņojums par fiziskajām personām izmaksātajām summām (kopsavilkums)

Valsts ieņēmumu dienesta _____ teritoriālā iestāde

Taksācijas gads

IENĀKUMA IZMAKSĀTĀJS									
(nosaukums/vārds, uzvārds)					(reģistrācijas Nr./personas kods)				
(juridiskā adrese/deklarētās dzīvesvietas adrese)									

IENĀKUMA SAŅĒMĒJI

Nr. p.k.	Vārds, uzvārds	Personas kods	Ienākuma veida kods*	Ienākuma veids	Ienākuma gūšanas periods	Ienākuma izmaksas datums	Ieņēmumi	Neapliekamie ienākumi	Neapliekamais minimums	Atvieglojumi par apgādājamiem	Papildu atvieglojuma kods**	Papildu atvieglojuma summa	Attaisnotie izdevumi:	valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	iemaksas privātajos pensiju fondos	dzīvības apdrošināšanas prēmiju summas (ar līdzekļu uzkrāšanu)	dzīvības apdrošināšanas prēmiju summas (bez līdzekļu uzkrāšanas), veselības vai nelaimes gadījumu apdrošināšanas prēmiju summas	Izdevumi	Ienākums, no kura ir aprēķināts nodoklis (05. - 06. - 07. - 08. - 09. - 10. - 11. - 12. - 13. - 14.rinda)	Ieturētais nodoklis
01					02	03	04	05	06	07	08	09		10	11	12	13	14	15	16

Dokumenta rekvizītus "datums" un "paraksts" neaizpilda, ja elektroniskais dokuments ir sagatavots atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu.

(datums)

Vadītājs	(paraksts)	(uzvārds)
Izpildītājs	(paraksts)	(uzvārds)
Izpildītāja tālrūņa numurs		

1. Ienākuma veida kodi:

Nr. p.k.	Ienākuma veida nosaukums	Apliekams ienākums (ietur izmaksas vietā)	Apliekams ienākums (neietur izmaksas vietā)	Neapliekams ienākums	Likumā noteikto normu ietvaros neapliekams ienākums
1.	Darba alga	1001			
2.	Ieņēmumi no savas lauksaimniecības produkcijas pārdošanas				4002
3.	Ienākumi no intelektuālā īpašuma (izņemot autortiesību mantinieku ienākumus)	1003			
4.	Metāllūžņu pārdošanas ienākumi	1024			
5.	Ienākumi no sava īpašuma atsavināšanas (izņemot nekustamo īpašumu)			3005	
6.	Ienākumi no nekustamā īpašuma izmantošanas (iznomāšanas, izīrēšanas)	1006	2006		
7.	Ienākumi no citas saimnieciskās darbības	1007	2007		
8.	Ienākumi no uzņēmuma līguma	1008	2008		
9.	Ienākumi no kustamā īpašuma izmantošanas (iznomāšanas, izīrēšanas)	1009	2009		
10.	Ienākumi no kokmateriālu un augoša meža atsavināšanas	1010	2010	3010	

Nr. p.k.	Ienākuma veida nosaukums	Apliekams ienākums (ietur izmaksas vietā)	Apliekams ienākums (neietur izmaksas vietā)	Neapliekams ienākums	Likumā noteikto normu ietvaros neapliekams ienākums
11.	Dividendes	1011		3011	
12.	Mantojuma rezultātā gūtais ienākums	1012			
13.	Precu pārdošana (likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9.panta pirmās daļas 19.punkta "a" apakšpunkts)	1013			
14.	No juridiskās personas saņemtais dāvinājums	1014			
15.	Ienākums no nekustamā īpašuma atsavināšanas		2015	3015	
16.	Stipendijas	1016		3016	
17.	Apdrošināšanas atlīdzība	1017		3017	
18.	Ienākumi no pienākumu pildīšanas padomē vai valdē	1018			
19.	Procenti	1019		3019	
20.	Citi ar nodokli apliekami ienākumi, no kuriem nodokli ietur izmaksas vietā	1020			
21.	Citi ar nodokli apliekami ienākumi, no kuriem nodokli neietur izmaksas vietā		2021		
22.	Citi ar nodokli neapliekami ienākumi			3022	
23.	Citi ienākumi, kuri likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" noteikto normu ietvaros ir neapliekams ienākums (9.panta pirmās daļas 20., 25. un 27.punkts)				4023
24.	Ienākums no privātajos pensiju fondos veikto iemaksu ieguldīšanas			3024	
25.	Konkursos un sacensībās saņemtās mantiskās un naudas balvas (prēmijas)				4025
26.	Papildpensijas kapitāls, kas veidojies no darba devēja veiktajām iemaksām privātajos pensiju fondos atbilstoši licencētiem pensiju plāniem un izmaksāts pensiju plānu dalībniekiem	1026			

Nr. p.k.	Ienākuma veida nosaukums	Apliekams ienākums (ietur izmaksas vietā)	Apliekams ienākums (neietur izmaksas vietā)	Neapliekams ienākums	Likumā noteikto normu ietvaros neapliekams ienākums
27.	Ienākums no ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecību pārdošanas			3027	
28.	Procentu ienākums no valsts un pašvaldību parādzīmēm			3028	
29.	Izložu un azartspēļu laimesti, kuri pārsniedz 500 latu (izņemot preču un pakalpojumu loteriju laimestus)	1029			
30.	Ienākumi, ko saņem likvidācijas vai reorganizācijas gadījumā		2030		
31.	Saskaņā ar Ministru kabineta 1998.gada 31.marta noteikumu Nr.112 "Noteikumi par ienākumiem, par kuriem jāmaksā algas nodoklis" 4.4. punktu darba devēja segtā mācību maksa vai atmaksātā studiju kredīta pamatsumma			3031	
32.	Atlīdzība, kuru izmaksā sagādes un citas organizācijas par mediju jēlādām, medijumiem un to gaļu, medību trofejām, zoobarību un citu savajā iegūto produkciju, izņemot savvaļas sēņu un ogu produkciju	1032			
33.	Slimības pabalsti ("B" daļa)	1033			
34.	Vecuma pensija	1034			
35.	Invaliditātes pensija	1035			
36.	Izdienas pensija, III grupas invalīdu speciālā pensija	1036			
37.	Apgādnieka zaudējuma pensija	1037			
38.	Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras izmaksātie pabalsti un atlīdzības			3038	
39.	Valsts speciālā pensija	1039			
40.	No atmaksātām pārmaksātajām valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām ieturētais iedzīvotāju ienākuma nodoklis	1040			
41.	Pārmaksātās valsts sociālās apdrošināšanas brīvprātīgās iemaksas, kas ir atmaksātas			3041	

2.** Papildu atvieglojuma kodi:

090	Par invaliditāti
091	Politiski represētai personai, kura saņem pensiju
092	Politiski represētai personai, kura nesaņem pensiju
093	Nacionālās pretošanās kustības dalībniekam, kurš saņem pensiju
094	Nacionālās pretošanās kustības dalībniekam, kurš nesaņem pensiju

Minimālā alga no 2009. gada 1. janvāra

Saskaņā ar Ministru kabineta 2008. gada 23. septembra noteikumiem Nr. 791 „Noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi” no 2009. gada 1. janvāra ir noteikta šāda minimālā alga:

- minimālā mēneša darba alga Ls 180;
- minimālā stundas tarifa likme Ls 1,083;
- minimālā stundas tarifa likme pusaudžiem Ls 1,239;
- minimālā stundas tarifa likme darbiniekiem, kuri pakļauti īpašam riskam un kuriem normālais darba laiks ir septiņas stundas dienā un 35 stundas nedēļā, Ls 1,239.

Izmaiņas noteikumos par pavadzīmju numuru un kvīšu izlietojuma pārskatiem

Ministru kabinets (MK) ir pieņēmis grozījumus divos noteikumos, kas skar pārskatu iesniegšanas kārtību par izlietotajiem pavadzīmju numuriem un izlietotajām darījumu kvītim.

Grozījumi MK 2005. gada 27. decembra noteikumos Nr. 1038 „Noteikumi par pavadzīmēm ar Valsts ieņēmumu dienesta piešķirtiem numuriem” atceļ noteiktas formas veidlapu pārskatam par pavadzīmju numuru izlietojumu un nosaka tikai informāciju, kas obligāti norādāma šajā pārskatā:

- pārskata periods;
- nodokļu maksātāja reģistrācijas kods (ar pievienotās vērtības nodokli apliekamai personai – reģistrācijas numurs Valsts ieņēmumu dienesta ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo personu reģistrā);
- nodokļu maksātāja nosaukums (fiziskai personai – vārds, uzvārds);
- izlietoto un anulēto pavadzīmju numuru statuss (izlietots – "I", anulēts – "A"), sērija, numuri (no – līdz) un skaits;
- nodokļu maksātāja amatpersonas amats, vārds, uzvārds un tālruņa numurs;
- nodokļu maksātāja amatpersonas paraksts;
- pārskata sagatavošanas datums.

Valsts ieņēmumu dienesta mājaslapā ir pieejams veidlapas variants, kurā visi obligātie rekvizīti ir ietverti. Veidlapa ir ievietota VID interneta mājaslapā www.vid.gov.lv sadaļā *Nodokļi/Darījumu apliecināšie dokumenti/Veidlapas*.

Pārskata iesniegšanas termiņš nav mainīts, un tas nozīmē, ka pārskats joprojām ir iesniedzams par ceturksni līdz tam sekojošā mēneša 15. datumam.

Informācijai

Piegādājot vai pārveidojot pasūtīto lauksaimniecības produkciju, ja darījumu apliecina atbilstoši grāmatvedības normatīvo aktu prasībām noformētais attaisnojuma dokuments, nav nepieciešama pavadzīme ar VID piešķirtu numuru.

Līdzīgas izmaiņas saistībā ar pārskatu sagatavošanu ir arī attiecībā uz pārskatu par darījumu kvīšu izlietojumu. Tāpat kā par pavadzīmju numuriem, arī pārskatam par darījumu kvīšu izlietojumu vairs nav noteiktas veidlapas. Šādas izmaiņas stājušās spēkā no 2008. gada 1. augusta un to nosaka grozījumi MK 2007. gada 2. maija noteikumos Nr. 282 „Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība”. Noteikumos ir svītrots 4. un 5. pielikums, un noteikumi ir papildināti ar diviem jauniem punktiem – 67.1 punkts ar apakšpunktiem nosaka rekvizītus pārskatam par reģistrētajām kvītim, bet 67.2 punkts – rekvizītus pārskatam par reģistrētajām biļetēm.

Pārskatā par numurēto un Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālajā iestādē reģistrēto kvišu izlietojumu norāda šādu informāciju:

- pārskata periods;
- nodokļu maksātāja reģistrācijas kods (ar pievienotās vērtības nodokli apliekamai personai – reģistrācijas numurs Valsts ieņēmumu dienesta ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo personu reģistrā);
- nodokļu maksātāja nosaukums (fiziskai personai – vārds, uzvārds);
- izlietoto un anulēto kvišu statuss (izlietots – "I", anulēts – "A"), kvišu reģistrēšanas datums Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālajā iestādē, sērija, numuri (no–līdz), skaits, darījumu summa, kas norādīta izlietotajās un anulētajās kvītīs;
- nodokļu maksātāja amatpersonas amats, vārds, uzvārds un tālruņa numurs;
- pārskata sagatavošanas datums. Pārskatu par numurēto un Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālajā iestādē reģistrēto kvišu izlietojumu nodokļu maksātāja amatpersona apliecina ar parakstu.

Pārskatā par numurēto un Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālajā iestādē reģistrēto biļešu izlietojumu norāda šādu informāciju:

- pārskata periods;
- nodokļu maksātāja reģistrācijas kods (ar pievienotās vērtības nodokli apliekamai personai – reģistrācijas numurs Valsts ieņēmumu dienesta ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo personu reģistrā);
- nodokļu maksātāja nosaukums (fiziskai personai – vārds, uzvārds);
- izlietoto un anulēto biļešu statuss (izlietots – "I", anulēts – "A"), biļešu reģistrēšanas datums Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālajā iestādē, sērija, numuri (no–līdz) un skaits;
- nodokļu maksātāja amatpersonas amats, vārds, uzvārds un tālruņa numurs;
- pārskata sagatavošanas datums. Pārskatu par numurēto un Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālajā iestādē reģistrēto biļešu izlietojumu nodokļu maksātāja amatpersona apliecina ar parakstu.

Valsts ieņēmumu dienesta interneta mājaslapā www.vid.gov.lv sadaļā *Kases aparāti un kases sistēma/Veidlapas* ir pieejamas pārskatu par kvišu un biļešu

izlietojumu veidlapas, kas izstrādātas, ņemot vērā Ministru kabineta 2007. gada 2. maija noteikumus Nr. 282 "Nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu lietošanas kārtība" noteikto pārskatos par kvišu un biļešu izlietojumu obligāti norādāmo informāciju. Valsts ieņēmumu dienesta interneta mājaslapā pieejamās pārskatu par kvišu un biļešu izlietojumu veidlapas ir izstrādātas kvalitatīvai dokumentu skenēšanai piemērotā formātā, un tās ir iespējams aizpildīt gan ar roku, gan elektroniski. Aizpildot minētos pārskatus elektroniski, atsevišķas pārskatos norādāmās informācijas tiks aprēķinātas automātiski, kā arī tiks izdoti brīdinājuma paziņojumi, ja pārskatos norādāmā informācija norādīta nekorekti.

Informācijai

MK noteikumi Nr. 282 nosaka personu loku, kas drīkst saņemt ieņēmumus, neizmantojot kases aparātus. Daži šo noteikumu punkti, kas ļauj strādāt bez kases aparāta:

1) par darījumu izsniedzot kvīti:

- par mazumtirdzniecībā ārpus pastāvīgās darbības vietas (struktūrvienības) pārdotajām precēm un sniegtajiem pakalpojumiem, ja samaksa tiek saņemta preču pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas vietā (70.1.1. punkts);
- par pašu iegūtu vai ražotu preču pārdošanu to ražošanas vietā (izņemot sabiedriskās ēdināšanas vietas) (70.1.2. punkts);

2) izsniedzot kvīti pēc darījumu partnera pieprasījuma:

- par preču pārdošanu mazumtirdzniecībā gadatirgos, izbraukuma tirdzniecībā un ielu tirdzniecībā un šajās vietās sniegtajiem pakalpojumiem (70.2.1. punkts);
- ar pievienotās vērtības nodokli neapliekamas personas – par pašu iegūtu vai ražotu preču pārdošanu mazumtirdzniecībā tirgos un šajās vietās sniegtajiem pakalpojumiem (70.2.2. punkts).

Ja nodokļu maksātājs nedrīkst izmantot kvītis skaidras naudas ieņēmumu iekasēšanai, tad tam obligāti ir jāizmanto kases aparāts.

Sagatavoja LLKC
Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja
Linda Puriņa

LAUKU SAIMNIEKIEM AKTUĀLA LIKUMDOŠANA

Atliek zemnieku un zvejnieku saimniecību reformu

2008. gada 30. septembrī valdība akceptēja grozījumus Zemnieku un zvejnieku saimniecību likumā, kas paredz par gadu atlikt zemnieku un zvejnieku saimniecību un individuālo uzņēmumu reformas sākšanu.

2008. gada 31. janvārī Saeima pieņēma Zemnieku un zvejnieku saimniecību likumu, kas noteica, ka no 2009. gada 1. janvāra līdz 2010. gada 30. jūnijam zemnieku un zvejnieku saimniecībām, kā arī individuālajiem uzņēmumiem ir jāveic pārreģistrācija Komercreģistrā vai arī jāveic likvidācija. Tās zemnieku un zvejnieku

saimniecības un individuālos uzņēmumus, kuri nebūs veikuši pārreģistrāciju, paredzēts no uzņēmumu reģistra izslēgt. Tā kā ir konstatētas vairākas juridiska un tehniska rakstura problēmas minētās reformas uzsākšanai, reformu paredzēts sākt tikai 2010. gada 1. janvārī, pagarinot pārreģistrācijas termiņu līdz 2011. gada 30. jūnijam.

Ī Jāņem vērā, ka grozījumi likumā stāsies spēkā pēc pieņemšanas Saeimā.

Tieslietu ministrijas informācija

LAUKU ATTĪSTĪBA

Lauksaimniecības nozares popularizēšana vispārizglītojošajās skolās

Ar Zemkopības ministrijas atbalstu jau trešo gadu Latvijas lauku rajonu vispārizglītojošajās skolās notiek lauksaimniecības nozares popularizēšanas pasākums. Šogad tas tiek ieviests katrā rajonā trīs skolās. Programmas mērķis ir vispārizglītojošo skolu skolēnu informētības līmeņa paaugstināšana par lauksaimniecības nozarē notiekošajiem procesiem, sasniegtajiem rezultātiem un attīstības perspektīvām. Šī pasākuma organizatori ir rajonu lauku attīstības speciālisti, kas saskaņo ar rajonu skolu valdi un vispārizglītojošo skolu vadību šīs programmas īstenošanas laiku un vietu.

☑ Informatīvs seminārs

Vispirms tiek organizēts informatīvs seminārs skolā, izmantojot plašu, uzskatāmu prezentāciju par lauksaimniecības nozarēm. Semināra mērķis ir sniegt informāciju pēc iespējas lielākam skolēnu skaitam skolās. Tajā rajona un pagasta lauku attīstības speciālisti sniedz vispārīgu informāciju par lauksaimniecību, savukārt vietējie lauku uzņēmēji raksturo situāciju nozarēs, kurās paši darbojas, minot perspektīvas un iespējamās plusus un minusus. Pēc pieredzes var secināt, ka skolu jaunatnei ir svarīgi redzēt un dzirdēt no konkrēta un, galvenais, zināma pagasta zemnieka, kāda ir realitāte un attīstības iespējas lauksaimniecībā. Tiek pieaicināti arī lauksaimniecības mācību iestāžu pārstāvji, kuri informē skolēnus par iespējām apgūt lauksaimnieka vai ar lauksaimniecību cieši saistītu profesiju. Svarīgi ir zināt, ka Zemkopības ministrija atbalsta lauksaimniecības un mežsaimniecības specialitāšu sekmīgos studentus ar stipendijām. Tas ir atbalsts un viena no iespējām jauniešiem turpmāko dzīvi saistīt tieši ar lauksaimniecību.

☑ Izbraukums uz saimniecībām

Izbraukuma seminārā uz saimniecību vai vairākām saimniecībām saimniecības vadītājs vai pārstāvis uzskatāmi parāda praktisku darbošanos, kā arī sniedz iespēju bērniem pašiem izmēģināt dažādas lietas saimniecībā. Rajonu lauku attīstības speciālisti cenšas skolēniem noorganizēt braucienus uz tādām saimniecībām, kurās izmanto modernākās tehnoloģijas. Svarīgi ir apzināties, ka lauksaimniecība nav tikai tradicionālā augkopība vai lopkopība, bet Latvijas laukos arvien vairāk attīstās netradicionālās nozares. Bērni tiek vesti uz strausu audzētavu, briežu dārzu un citām netradicionālo nozaru saimniecībām. Viņu atsauksmes par saimniecību apmeklējumiem ir ļoti pozitīvas.

☑ Saimniecību apmeklējumā gūtie iespaidi

Savos iespaidos dalās Gulbenes rajona skolēni.

Mēs devāmies ekskursijā uz dažādām zemnieku saimniecībām. Sevišķi man patika „Kalna pakalniņi”, kuru vadīja jauns saimnieks ar ļoti labām idejām. Šādas ekskursijas ir ļoti noderīgas, lai jaunieši pievērstu uzmanību lauku dzīvei.

Man patika „Ķelmēnos”, jo varēja redzēt, kā top maizīte.

Man ļoti patika briežu dārzs, kur varēja redzēt briežus un arī pieskarties brieža ragiem, kuri bija ļoti mīksti. Vēl patika jaunā lauksaimnieka „Kalna pakalniņi” ipašumi un „Ķelmēni”, kur atļāva arī pa maizes kukulītim paņemt. Patika arī Rankas arodvidusskolā.

Es ļoti priecājos par Stradu pagasta „Mežsētu” briežu dārzu. Labākais briedis bija ŠERIFS, kurš ēda no rokas.

Saimniecības apmeklējums ļauj jauniešiem kaut nedaudz ielūkoties praktiskajā saimniekošanā un varbūt pēc tam apsvērt savas iespējas dzīvot un strādāt laukos.

☑ Motivēsim skolēnus!

Tā kā šī programma tiek īstenota lauku skolās, tad lielākajai daļai bērnu ikdienu laukos šķiet pašsaprotama, un vairumam tas saistās ar nogurdinošu darba dienu, ar grūtu iztikšanu, taču mūsu mērķis ir censties parādīt lauksaimniecību kā vienu no uzņēmējdarbības veidiem laukos, kur ir iespēja arī pelnīt un attīstīties. Uz šādu rezultātu var tiekties, rādot labu praksi un motivējot jauniešus. Svarīgi, lai vēlmi palikt un saimniekot Latvijas laukos motivētu paši lauksaimnieki – cilvēki, kuru ikdienu un dzīve rit laukos.

☑ Vīzija par Latvijas laukiem

Skolēniem bija jāuzraksta, kādus viņi saskata laukus nākotnē. Atklājās pilnīgi oriģinālas skolēnu domas, kuras liek cerēt, ka Latvijas lauki neiznīks un saimnieki būs mēs paši. Tām ir tāda optimisma priede!

Mana nākotnes vīzija ir tāda, ka pēc vairākiem gadiem lauki būs vēl attīstītāki nekā tagad un viss ies uz labo pusi.

Manuprāt, Latvijā ir perspektīva tikai tad, ja ir daudz zemes un kapitāls. Bez zemes lauksaimniecība nav iedomājama, un, lai to visu sāktu, ir vajadzīgs kapitāls, vēlme to visu darīt un apņēmība uzsākt pabeigt.

Man lauki ļoti patīk, arī pastrādāt, bet savu nākotni es negribētu ar tiem saistīt, jo tur ir sūri un grūti jāstrādā.

Nākotnē lauksaimniecība būs viena no pelnošākajām nozarēm.

Lielās saimniecības pārņems mazās un izmantos visu zemi. Pļavās ganīsies daudz liellopu. Izveidosies jauni ceļi, notekūdeņu grāvji. Lauki kļūs par nozīmīgu tūrisma vidi.

Es domāju, ka būs iespēja Latvijas laukiem augt un attīstīties tikmēr, kamēr būs jauni un uzņēmīgi cilvēki, kam piemīt oriģinālas idejas, lai veidotu un attīstītu Latvijas lauksaimniecību.

Es uzskatu, ka Latvijas lauki ir jā saglabā! Lepojos ar to, ka Latvijā pastāv ne tikai tradicionālās, bet arī netradicionālās nozares, piemēram, briežu audzēšana.

Lepojos, ar cilvēkiem, kas laukos saskata nākotni un spējīgi konkurēt ne tikai Latvijas mērogā, bet arī ārzemju valstīs. Mums visiem jābūt lepniem par Latvijas lauksaimniecību kā augošu un attīstīties spējīgu nozari.

Daļā Latvijas rajonu šī programma jau ir īstenota pavasarī, ir bijušas arī vasaras nometnes skolēniem, bet vienai daļai šādas aktivitātes norisināsies vēl rudenī. Secinājums – motivēsīm jauniešus, stāstot un rādot pozitīvos piemērus savos pagastos!

Bērni – tā ir mūsu, arī Latvijas lauku nākotne! Lai optimisms un vienmēr kāda ar saimniekošanu saistīta ideja jums un jūsu bērniem!

Sagatavoja LLKC
Lauku attīstības speciāliste Ina Rituma

SAVSTARPĒJĀ ATBILSTĪBA

Savstarpējās atbilstības prasības vides jomā

Vides jomā lauksaimniekiem ir jāievēro labs lauksaimniecības un vides stāvoklis, ko nosaka Padomes 29.09.03. Regula Nr.1782/2003, kā arī piecu direktīvu prasības saistībā ar

- savvaļas putnu aizsardzību;
- dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzību;
- gruntsūdeņu aizsardzību pret dažu bīstamu vielu radītu piesārņojumu;
- vides, jo īpaši augsnes, aizsardzību, lauksaimniecībā izmantojot notekūdeņu dūņas;
- ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu ar nitrātiem, ko rada lauksaimnieciskas izcelsmes avoti.

Labs lauksaimniecības un vides stāvoklis

Lai saņemtu vienotu platības maksājumu, jau tagad lauksaimniekiem jāievēro labas lauksaimniecības un vides stāvokļa nosacījumi. Tie nosaka, ka lauksaimniecībā izmantojamā zemi veģetācijas periodā apstrādā un kultūraugus tajā audzē, izmantojot sugai atbilstošu sējas un sējumu kopšanas agrotehniku – ievēro sējas termiņus, atļautās mēslojuma normas, kā arī nezāļu ierobežošanas un citus augu aizsardzības pasākumus. Lauksaimniecībā izmantojamā zemē tiek uzturēta lauksaimnieka atbildībā esošā meliorācijas sistēma, nodrošinot zemes mitruma regulēšanu. Augu vai augu atliekas un rugājus iestrādā augsnē, lai uzturētu lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglību.

Jāievēro nosacījumi pastāvīgo pļavu un ganību, kā arī aramzemē sēto ilggadīgo zālāju apsaimniekošanā: tos nogana un applauj vai vismaz vienu reizi nopļauj, zāli novāc vai sasmalcina un izkļiedē

- līdz kārtējā gada 1. augustam vai
- līdz kārtējā gada 10. septembrim – ja zelmeņa botānisko sastāvu pārsvarā veido baltais āboliņš vai pļavas dzelzene un platības izmanto biškopībā nektāra vākšanai.

Savvaļas putnu aizsardzība

Atbilstoši savstarpējās atbilstības prasībām savvaļas putnu aizsardzībai lauksaimniekiem jāievēro vairāki Latvijas likumdošanas akti. Sugu un biotopu likumā noteikta prasība, kas attiecas uz zemes īpašniekiem un pastāvīgajiem lietotājiem, t.i., neierobežot īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izpēti, uzskaiti un kontroli. Zemes īpašniekiem jāļauj speciālistiem un ekspertiem veikt sugu un biotopu inventarizāciju īpašumā, viņi nedrīkst ierobežot vides aizsardzības iestāžu inspektoriem piekļuvi tiem objektiem īpašumā, uz kuriem attiecas vides un dabas aizsardzības normatīvo aktu prasības, piemēram, aizsargājamās sugas un biotopi, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, objekti, kuri piesārņo vai degradē vidi u.c.

Kas jānodrošina migrējošām putnu sugām?

Zemes īpašniekiem un pastāvīgajiem lietotājiem jānodrošina migrējošiem putniem netraucēta atpūta un barošanās migrācijas sezonas laikā, jāievieš saudzīgas ekoloģiskās metodes, lai novērstu putnu nodarītos postījumus. Lai pasargātu saimniecību no postījumiem, kurus var radīt putni barošanās un migrācijas laikā, jāizvēlas tādas metodes, kas neietekmē to veselību. Piemēram, lai pasargātu saimniecību no zaudējumiem, ieteicams mainīt audzējamo lauksaimniecības kultūraugu, nevis esošo kultūraugu pasargāt ar tikliem, cilpām, dažādām atbaidīšanas iekārtām, šaujamočiem u.c. Zemes īpašnieki var saņemt kompensāciju no Latvijas vides aizsardzības fonda līdzekļiem par īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem. Zaudējumus aprēķina saskaņā ar Ministru kabineta 31.07.2001 noteikumiem Nr. 345 „Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītiem būtiskiem postījumiem”.

☑Kas ir mikroliegums?

Mikroliegums – teritorija, ko nosaka, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamas sugas vai biotopa aizsardzību ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, ja kāda no funkcionālajām zonām to nenodrošina. Ministru kabinets ir apstiprinājis īpaši aizsargājamo putnu sugu sarakstu, kuru aizsardzībai jāveido mikroliegumi, piemēram, melnajam stārķim ligzdošanas vietā 10–30 ha platībā.

☑Kā apsaimniekot mikroliegumu?

Noteikti aizliegumi mikroliegumos, kas izveidoti mežos ligzdojošu īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai – aizliegta jebkāda veida darbība, kas ir pretrunā ar mikrolieguma izveidošanas mērķiem un uzdevumiem, iznīcina vai traucē attiecīgo īpaši aizsargājamo sugu, bojā tās biotopu, tai skaitā: mežsaimnieciskā darbība (izņemot meža ugunsdrošības pasākumus); grāvju rakšana; ceļu būve un to remonts; mežacūku barotavu ierīkošana; medību torņu ierīkošana un izmantošana no 1. februāra līdz 1. augustam. Mikrolieguma izveidošanas mērķis ir uzturēt attiecīgo teritoriju tādā stāvoklī, kas ir labvēlīgs konkrētajai sugai, kuras aizsardzībai mikroliegums ir izveidots.

Pieļaujami izņēmumi attiecībā uz darbību mikroliegumos:

- mežos ligzdojošu īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai – atļauta meža materiālu izvešana no cirmām citās mežaudzēs, kā arī cita veida transportēšanas pasākumi, ja nav citas alternatīvas, laika posmā no 1. augusta līdz 1. februārim;
- mikroliegumos, kas izveidoti ūdenstilpēs un ūdenstecēs ligzdojošu īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai – laikposmā no 1. augusta līdz 31. martam atļauta niedru pļaušana un pārvietošanās ar motorizētiem transportlīdzekļiem, ja šīs darbības neapdraud īpaši aizsargājamo sugu vai tās dzīvotni, piemēram, šo darbību rezultātā netiek iznīcināts attiecīgās sugas eksistencei nepieciešamais biotops.

Minētās darbības ir jāaskaņo ar atbildīgo valsts institūciju pirms darbu uzsākšanas. Par atbildīgo valsts institūciju jāuzskata tā, kura ir izveidojusi konkrēto mikroliegumu (Valsts meža dienests, Vides ministrija u.c.).

☑Kādas ir aizliegtās darbības ar īpaši aizsargājamiem putniem?

Sugu un biotopu aizsardzības likumā noteiktas aizliegtās darbības ar īpaši aizsargājamiem putniem – visās attīstības stadijās ir aizliegts tos mērķtiecīgi ķert vai nogalināt; apzināti traucēt (īpaši vairošanās, mazuļu augšanas, spalvmešanas, ziemas guļas un migrācijas laikā); postīt dzīvotnes; apzināti bojāt un iznīcināt ligzdas un olas, izņemt tās no ligzdām vai kolekcijām; iznīcināt vai bojāt vairošanās vietas; turēt putnus nebrīvē, transportēt vai dāvināt, pārdot vai mainīt, piedāvāt pārdošanai vai apmaiņai; piesārņot putnu dzīvotnes, nodarīt tām kaitējumu vai citādi traucēt putnus.

☑Kas jāievēro, medijot savvaļas putnu sugas?

Attiecībā par atsevišķu savvaļas putnu sugu medīšanu Medību likums nosaka, ka limitēto medijamo putnu (medņu un rubeņu) medīšanai ir nepieciešama medību atļauja un mednieka sezonas karte, bet neliimitēto medijamo putnu (mežirbju, meža pīļu u.c.) medīšanai – mednieka sezonas karte (ikgadējs dokuments, kas konkrētajā sezonā dod tiesības piedalīties medībās). Lai varētu medīt saskaņā ar medības reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, nepieciešama mednieka apliecība, kas ir arī dokuments, lai saņemtu medību atļauju, mednieka sezonas karti un medību šaujamieroča iegādes atļauju.

Medības uzskata par nelikumīgām, ja medīšanu veic

- termiņā, kas neatbilst medības reglamentējošajos normatīvajos aktos noteiktajam;
- bez mednieka apliecības, mednieka sezonas kartes (neattiecas uz dzinējiem), medību atļaujas vai medību šaujamieroča glabāšanas atļaujas;
- tādos gadījumos, kad medību atļauja nav aizpildīta vietā, kur limitētais medijamais dzīvnieks nometīts vai ievainots;
- aizliegtās vietās;
- bez medību tiesību lietotāja piekrišanas – attiecas uz neliimitētiem medijamiem dzīvniekiem (Izņēmums: publiskajās ūdenstilpēs un to tauvas joslā medijamos ūdensputnus, Amerikas ūdeles un jenotsuņus atļauts medīt bez saskaņojuma ar medību tiesību lietotāju, kura medību iecirknī atrodas attiecīgā ūdenstilpe);
- apstākļos, kad dzīvnieki glābjas no dabas katastrofām.

☑Kādi ir aizliegtie savvaļas putnu medību līdzekļi un rīki?

Direktīva par savvaļas putnu aizsardzību nosaka arī noteikt aizliegumus masveidīgai savvaļas putnu sagūstīšanai vai nonāvēšanas līdzekļu lietošanai. Medību likums aizliedz veikt medīšanu, izmantojot šādus medību līdzekļus, rīkus, metodes un paņēmienus: „putnu” limi, aklus vai sakropļotus dzīvniekus kā ēsmu; skaņu ierakstus; mākslīgus gaismas avotus, spoguļus un citas apzīlinošas ierīces; lāzertipa tēmēkļus un naktstēmēkļus ar elektronisko palielinājumu vai attēla pārveidošanu; tīklus, kas darbojas neselektīvi saskaņā ar pielietošanas nosacījumiem vai izmantošanas apstākļiem; kājķeramos slazdus un slazdus jeb lamatas, kas darbojas neselektīvi saskaņā ar pielietošanas nosacījumiem vai izmantošanas apstākļiem; arbaletus, lokus, pusautomātiskus vai automātiskus ieročus, kuros vienlaicīgi var ielādēt vairāk par trim patronām vai ar kuriem var šaut kārtām; lidaparātus; motorizētus braucošus sauszemes un ūdens transportlīdzekļus; ieročus, kuri nav klasificēti kā medību šaujamieroči.

Medību likums aizliedz arī veikt medīšanu, izmantojot šādus aizliegtus vispārbīstamus medību līdzekļus: ķerambedres, cilpas, āķus, asus priekšmetus, ko uzstāda uz dzīvnieku takām, elektriskas vai elektroniskas ierīces, kuras spēj apdullināt vai nogalināt

dzīvnieku, sprāgstvielas, patšāvējus, indes un saindētu vai imobilizējošu ēsmu, gāzes vai dūmus. Aizliegta medišana, izmantojot jebkādas masveidīgas vai neselektīvas putnu sagūstīšanas vai nonāvēšanas līdzekļus, pasākumus vai paņēmienus, arī tādus, kas var izraisīt sugas izzušanu vietējās pašvaldības vai valsts teritorijā.

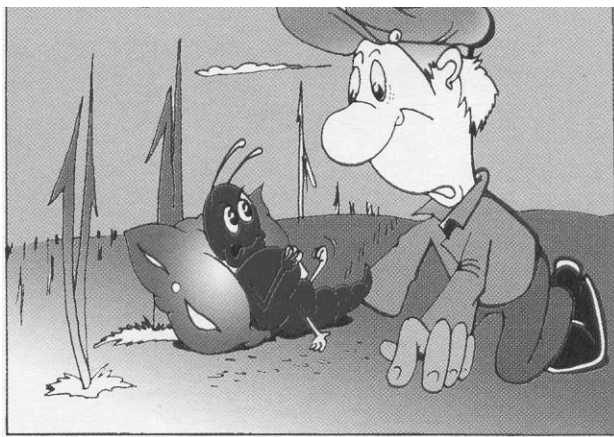
Dabisko biotopu, savvaļas dzīvnieku un augu aizsardzība

☑Kas jāievēro, ja saimniecība atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā?

Likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” nosaka, ka attiecībā uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām zemes īpašniekam un lietotājam ir jāievēro aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumi un tajās jāveic aizsardzības un kopšanas pasākumi. MK noteikumos (22.07.2003.) Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” noteiktas prasības attiecībā uz īpaši aizsargājamo dabas teritoriju atsevišķu kategoriju (dabas parki, dabas liegumi u.c.) apsaimniekošanu. Dabas liegumu un dabas parku teritorijā aizliegts: pļaut virzienā no lauka malām uz centru, dedzināt sauso zāli un niedres, izņemt gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, – ar reģionālo vides pārvaldi.

☑Kādas ir aizliegtās darbības ar īpaši aizsargājamo sugu augiem, sēnēm un ķērpjiem?

Ievērojot „Sugu un biotopu aizsardzības likumu”, aizliegtas šādas darbības: lasīšana, noplūšana un izrakšana, kā arī dzīvotņu postīšana, savvaļā ievāktu augu audzēšana, kolekcionēšana, transportēšana, dāvināšana, pārdošana vai mainīšana, kā arī piedāvāšana pārdošanai vai apmaiņai.

☑Kas jāievēro, medijot atsevišķus savvaļas dzīvniekus?

Medību likumā noteikti pasākumi attiecībā uz atsevišķu dzīvnieku gūstīšanu vai nonāvēšanu. Aizliegta medišana, izmantojot iepriekš minētos aizliegtos medību līdzekļus, rīkus, metodes un paņēmienus.

Saistībā ar MK noteikumiem (23.12.2003.) „Medību noteikumi” medijamie dzīvnieki, izņemot nebrīvē audzētos, medijami noteiktos termiņos:

- limitētie medijamie dzīvnieki: bebri – no 1. augusta līdz 31. martam; lūši – no 1. decembra līdz Valsts meža dienesta noteiktā nomedīšanas lielākā pieļaujamā apjoma medību platībās (turpmāk – nomedīšanas apjoms) izmantošanai, bet ne ilgāk par 31. martu; vilki – no 15. jūlija līdz Valsts meža dienesta noteiktā nomedīšanas apjoma izmantošanai, bet ne ilgāk par 31. martu;
- nelimitētie medijamie dzīvnieki: baltie zaķi – no 1. oktobra līdz 31. janvārim; meža caunas – no 1. oktobra līdz 31. martam.

☑Kas ir sugu introdukcija?

Saistībā ar Sugu un biotopu aizsardzības likumu attiecībā uz sugu introdukcijas noteikumiem aizliegta Latvijas dabai neraksturīgu sugu ieviešana un izlaišana dabā. (piemērs ar Sosnovska latvāni *Heracleum sosnowskyi* vai jenotsuņiem *Nyctereutes procyonoides*). Saistībā ar Dzīvnieku aizsardzības likumu Latvijas dabai neraksturīgo savvaļas dzīvnieku ieviešanai (introdukcijai) nepieciešama Vides ministrijas atļauja. Persona, kas vēlas ieviest Latvijas dabai neraksturīgus dzīvniekus, iesniedz Vides ministrijā pieteikumu, lai saņemtu atļauju. Dzīvnieku introdukcijas atļaujas derīguma termiņš nepārsniedz 12 mēnešus. Atļaujas veidlapa apskatāma MK (23.01.2001) noteikumu Nr.34 „Nemedijamo sugu individu iegūšanas, Latvijas dabai neraksturīgo savvaļas dzīvnieku ieviešanas (introdukcijas) atļauju izsniegšanas kārtība” 4. pielikumā.

Vides prasības savstarpējās atbilstības kontekstā kontrolēs Lauku atbalsta dienests, Valsts vides dienests, Valsts meža dienests un Valsts augu aizsardzības dienests atbilstoši savai kompetencei.

Pārējās prasības vides jomā tiks aprakstītas nākamajā „Lauku Lapas” numurā.

Sagatavoja LLKC Augkopības nodaļas vecākā speciāliste Ilze Skudra

LOPKOPĪBA

Jauni nosacījumi dzīvnieku pārvietošanā uz kautuvi

2008. gada 1. oktobrī stājās spēkā jauni nosacījumi MK noteikumos Nr. 712 „Dzīvnieku, ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas un dzīvnieku apzīmēšanas kārtība”.

Kas jauns ziņojot par dzīvnieku pārvietošanu uz kautuvi?

Ja ganāmpulka reģistrā iekļautos liellopus pārvieto uz kautuvi, turētājam vairs nav jāaizpilda dzīvnieku pārvietošanas deklarācija. Turpmāk liellopi kopā ar to pasēm ir jānodod kautuves īpašniekam vai viņa pilnvarotajai personai.

Kautuves īpašniekam vai viņa pilnvarotajai personai liellopa pasē jāieraksta dzīvnieka nokaušanas datums (apliecina ar praktizējoša veterinārārsta vai kautuves īpašnieka, vai viņa pilnvarotas personas parakstu un zīmogu) un septiņu dienu laikā pēc nokaušanas jānosūta datu centram.

Kādi ir kautuves īpašnieka vai viņa pilnvarotās personas pienākumi?

Par kaušanai paredzētajiem dzīvniekiem kautuves īpašniekam vai viņa pilnvarotajai personai, izmantojot datu centra elektroniskās paziņošanas sistēmu, ir pienākums sniegt šādu informāciju:

- 24 stundu laikā **pēc informācijas saņemšanas** no kaušanai paredzēto dzīvnieku īpašnieka – kaušanai pieteikto dzīvnieku skaits, dzīvnieku identitātes numuri un novietnes numurs;
- 24 stundu laikā **pēc dzīvnieku saņemšanas kautuvē** – saņemto dzīvnieku skaits, dzīvnieku identitātes numuri un novietnes numurs;
- 48 stundu laikā **pēc dzīvnieku nokaušanas** – kautuvē nokauto dzīvnieku skaits, dzīvnieku identitātes numuri, kaušanas datums, kaušanas laiks un kaušanas kārtas numuri katrai dzīvnieku sugai.

Ko darīt, ja liellops nobeidzies vai nokauts saimniecībā?

Ja liellops ir nobeidzies saimniecībā vai nokauts, tad turētājam tā pasē ir jāieraksta dzīvnieka nobeigšanās vai nokaušanas datums un septiņu dienu laikā pase jānosūta datu centram.

Atgādinām, ka saimniekam pašam ir iespēja pārbaudīt, vai kautuves īpašnieks ir izpildījis savus pienākumus par informācijas sniegšanu datu centram. To var izdarīt Lauksaimniecības datu centra mājaslapas www.ldc.gov.lv datu bāzēs pēc konkrētā dzīvnieka identitātes numura. To ir svarīgi noskaidrot tiem lauksaimniekiem, kuri plāno pieteikties Saistītajam PVTM par nokautiem un eksportētiem liellopiem (līdz nākamā gada 15. februārim, bet ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc nokaušanas vai eksportēšanas Lauku atbalsta dienesta reģionālajā lauksaimniecības pārvaldē iesniedz iesniegumu, kurā norāda kārtējā gadā nokauto vai eksportēto liellopu identitātes numurus). Atbalsta maksājumu varēs saņemt tikai tad, ja datu centrā savlaicīgi būs iesniegts paziņojums par liellopa nokaušanu!

Sagatavoja LLKC Lopkopības nodaļas vecākā speciāliste Vita Juršāne

INFORMĀCIJA

Par iesēto ziemāju platību pieteikšanu

Ņemot vērā, ka ir stājušies spēkā MK noteikumi „Kārtība, kādā administrē un uzrauga lauksaimniecības risku fondu, nosaka iemaksu veikšanu un kompensāciju izmaksu no fonda”, lauksaimnieki tiek aicināti **Lauksaimniecības risku fondam** pieteikt iesētās ziemāju platības, kuras 2009. gada pavasarī plānots pieteikt vienotajam platības maksājumam. Iesniegumus par ziemāju sējumiem pieņems Lauku atbalsta dienesta (LAD) reģionālās lauksaimniecības pārvaldes **līdz šā gada 1. novembrim**.

Sākoties Lauksaimniecības risku fonda darbībai, lauksaimniekiem ir iespēja apdrošināt savus sējumus, dārzenus un kartupeļu platības valsts izveidotā fondā, kuru administrēs un uzraudzīs Lauku atbalsta dienests. Tādējādi jau nākamgad pēc platību apsēšanas vai apstādīšanas ar paredzētajiem kultūraugiem iesniegumus risku apdrošināšanai LAD pieņems līdz 15. jūnijam.

Lauksaimniecības risku fonda darbības joma ir nelabvēlīgo klimatisko apstākļu radīto zaudējumu daļēja kompensācija

lauksaimniecības produkcijas ražotājiem augkopības nozarē.

Piesakoties uz atbalstu vienotajam platības maksājumam vienlaikus varēs arī iesaistīties Lauksaimniecības risku fondā. Tādējādi, lai kļūtu par fonda dalībnieku un saņemtu kompensāciju, lauksaimniekam katru gadu LAD būs jāiesniedz iesniegums par iemaksu veikšanu fondā visām ziemāju sējumu platībām un visām vasarāju sējumu, laukaugu, dārzenus un kartupeļu platībām, par kurām tas ir tiesīgs saņemt vienoto platības maksājumu un kuras pieteiktas vienotajam platības maksājumam. Iesniegumu par iesaistīšanos fondā nevarēs atsaukt. Laukaugiem iemaksu apmērs veidos aptuveni 1,2-7,6 lati par hektāru, kartupeļiem – 18,6-22,2 lati par hektāru, lauka dārzeniem – 43,02 lati par hektāru. Precīzu kārtējā gada iemaksu fondā, pamatojoties uz lauksaimnieka iesniegumu, aprēķinās LAD.

Zemkopības ministrijas informācija laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2008. GADA NOVEMBRI

	Termiņš												
	1	2	5	15	25	30	31	1	3	15	25	30	1
Platības maksājumi													
Papildu valsts tiesie maksājumi (PVTM)													
Agrovīdes maksājumi													
Lauksaimniecības risku fonds													
Lauku attīstības programmas pasākumi													
Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda pasākumi													
Plena lopkopība													
Cūkkopība													
Zirgkopība													
Izglītība, zinātne un informācijas izplatīšana													
Riska samazināšana													
Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)													
Pavadzīmes ar VID piesūrtajiem numuriem													
Nekustamā īpašuma nodoklis													
Darījumu kvītis													
Sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas													
Gramatvedība un nodokļi													

* Iesniegums jāiesniedz ne vēlāk kā 6 mēnešus pēc llopa nokaušanas vai eksporta

Termiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.

Iesniegumu un atskaišu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

* Tikai tām zemnieku saimniecībām, kuras šo termiņu PVN atskaišu iesniegšanai ir saskaņojušas ar VID.

SIA Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs piedāvā

Aktuāla informācija par piedāvātajiem kursiem

Kvalifikācijas kursi dzīvnieku vērtēšanas ekspertiem un pārraugiem. Kursos aicināti arī citi ar lopkopības jautājumiem saistīti interesenti.

Kursu nosaukums	Kursu norises laiks	Dienu skaits	Vieta	Finansējums	Kursu īss saturs	Atbildīgais darbinieks, telefons
Kvalifikācijas celšanas kursi ciltsdarbā nodarbinātām personām (dažādām dzīvnieku sugām) un citiem interesentiem	24.10.2008	1	Madona	Maksas kursi	Dzīvnieku parazitāro slimību ierosinātāji un to profilakse (lekt. A. Krūklīte LLU), Lauksaimniecības datu centra aktualitātes dzīvnieku reģistrēšanas un pārraudzības jautājumos (lekt. A. Puste LDC)	I. Kalnītis, 29175921
	31.10.2008	1	Ozolnieki			
	14.11.2008	1	Smiltene			
	21.11.2008	1	Aizkraukle			
	28.11.2008	1	Liepāja			

Izdevumā Normunda Grickus zīmējumi.